

ВСТУП

У кожній національній літературі, хоч яка вона багата й різноманітна, є провідні, центральні постаті. Це письменники та мислителі, що формують розумові настрої своєї доби, закладають основи нових літературних напрямів і традицій. Значення їхньої діяльності здебільшого виходить за рамки літератури. Вони виражають національний дух і водночас створюють його, виражають дух самої історії, гостро сприймаючи її спрямованість, передбачаючи її ходу. Саме такою постаттю для молодшої американської літератури, що виборювала своє право на національну незалежність, був Ралф Волдо Емерсон, визначний критик капіталістичного суспільства й буржуазного поступу, філософ, засновник і проводир групи письменників-трансценденталістів. В історії американської поезії такою чільною, епохальною постаттю є Волт Вітмен. Тепер уже очевидна річ, що поезію США як ХІХ, так і ХХ ст. годі уявити й без Емілі Дікінсон, та й сам образ Америки, її національний характер, національну культурну традицію неможливо схарактеризувати, оминаючи її творчу долю.

До кожного з названих письменників — американських класиків — цілком можна застосувати епітет 'Унікальний' Унікальний Емерсон, безперечно, видатний філософ Сполучених Штатів, що духові буржуазного прагматизму протиставив пошук вищих, трансцендентних вартостей людського буття, що своїми книжками ввів у американську культуру мистецтво **теоретичне** мислення сучасних йому Англії та Німеччини, античної Греції і стародавнього Сходу. **Унікальний Вітмен, що сміливо відкинув усі традиції минулого й керувався лише власним ідеалом нової, демократичної культури. Могутня енерг Вітменового вірша та думки революціонізувала американську художню літературу загалом і наснажує англomовну світову поезію сьогодення. Унікальна Дікінсон, відлюдниця з провінційного містечка Нової Англії»-- не тільки надзвичайністю й загадковістю самого свого життя, а й гостротою думки, яка прозирала майбутнє, універсальністю визначень, дивовижною чністю, впізнавашою кожного своєю рядка.**

прозирала майбутнє, універсальністю **визначень**» дивовияя*
точністю, впізнюваністю кожного свого рядка.

Винятковість натури, складна теоретична доктрина, свіжі
мо покладена в основу творчості, роблять, здається, **немож-**
лишим будь-яке зіставлення цих письменників. **Безперечно,**
вони дуже своєрідні Не випадково американська наука пре
літературу; поступово нагромаджуючи величезний досвід ШЕ
слідження творчості кожного з них, розглядала їх **відокрем-**
лено. Емерсона це стосувалося меншою мірою, "учитель на
ціТ формував свою добу, і що частину його діяльності доста
тньо проаналізовано, хоч і тут залишається чимало **недр-**
сліджених сторінок А появу такого яскравого обдарування,
як **Вітмен, довгим** час сприймали як незбагненне диво. Й
лірика Дікінсон, на думку і перших читачів і поціновував,
зовсім не вписувалась у поезію своєї доби, і тому, внаслід
певних **обставин долі** письменниці, її творчість викидали зі
загального напряму літературного процесу ХІХ ст.

Вітмен і Дікінсон були дітьми однієї доби, можливо, найна-
пруженішої й найпереломнішої в історії США, як не брати до
увага **війни за незалежність. Як** поети-романтики, вони палкої
переживали її соціальні катаклізми, намагалися зрозуміти я
духовні та інтелектуальні течії й тенденції. Вони і згоджував
лися з філософськими оцінками, що їх висував час, і гостро
критикували їх, вибудовуючи свої, формуючи, таким чином,
унікальне світобачення. Серед духовних джерел їхньої твори
чосгі величезне місце належить трансценденталізму **ЕмерссЦ**
на, романтичній ідеології Проте ставлення до різних аспек
тів національного романтичного умонастрою і **взагалі** д
традицій та завоювань романтичної доби не слід **розуміли**
однобічно. Як відомо, Емерсонове трансцендентальне **вченш**
ще в 40-х роках ХІХ ст. викликало серед американських пш
сьменників не тільки позитивну реакцію. Спочатку **По, пай**
Готорн, Мелвіл, Вітмен критикували окремі його **пункти. Ду-**
такого критичного сприйняття провідних філософських
естетичних ідей доби відчутний у ліриці Дікінсон. І все-ті
саме трансценденталізм **визначив особливу філософську ш**
глибленість і складну, генетично пов'язану з новоанглійськ
традицією морально-етичну проблематику літератури €
середини ХІХ ст. Із трансценденталізмом пов'язані певни
філософський дух і рівень літератури пізнього американЖ
кого романтизму — романтизму другої половини ХІХ ст.
даній праці, що не претендує на всеосяжність, зроблщ
спробу аналізу поетичної спадщини Емерсона, яка відобрази

ла світогляд мислителя в усій його складності й суперечливості, а також філософського змісту поезії пізнього романтизму США, висвітлюваного на прикладі творчості Вітмена й Дікінсон. Головну увагу приділено походженню й розвитку світоглядних, етичних і естетичних концепцій у рамках широкого художнього феномена, що еволюціонує в часі, — філософської поезії романтизму.

Творчість найвидатніших американських поетів романтичної школи схожа на потужний струмінь інтелектуальної й художньої енергії, що дає силу й натхнення національній культурі США Джерело цієї енергії — динамізм письменницької думки, її діалектичність, тяжкий пошук істини, добра і краси. Тому так цікаво побачити не просто взаємодію філософської Ідеї й поетичного образу, розумових настроїв епохи та її поетичної мови, а й зароджувані в цій взаємодії нові, вже не романтичні, а реалістичні форми художнього мислення. Тому так важливо пізнати не просто світ дійсності і світ духу, відображені за законами естетики романтизму, а й простежити процес самовначення адоояол прагнення неканонічної поезики, набуття нового канону.

Уважний і докладний перегляд величезного об'єктивного матеріалу, який зібрали американські текстологи й біографи Емерсона, Вітмена, Дікінсон, фундаментальних праць з історії літератури США, що їх написали вчені різних країн, і, нарешті, пильне читання нарисів і віршів Емерсона, "пісень" Вітмена, лаконічних строф Дікінсон дають змогу виявити спільність духовних джерел і художніх пошуків, естетичних зв'язків із дійсністю, що об'єднують таких самобутніх письменників, їхня творчість виявляється глибоко залежною в рамках літературного явища, названого американським романтизмом. Саме у вивченні даної «Ш» в зіставленні думок та естетичних принципів поетів-романтиків США творче обличчя кожного з них стає виразнішим, їхнє значення в історії англомовної поезії відчутнішим. Розмаїття форм і типологічна єдність самого американського романтизму теж видаються незаперечним фактом.